افزایش ۳۰ درصدی مصرف دارو در ایران

سیدعلی فاطمی، نایب‌رئیس انجمن داروسازان ایران گفت: طی دو سال اخیر مصرف دارو در ایران ۳۰ درصد رشد کرده است؛ در حالی که ما آنقدر رشد جمعیت و بیماری نداشتیم. ضمن این‌که به دلیل کرونا، آمار بیماری‌های عفونی در کشور کم شده است. وی اضافه کرد: بنابراین آمار بالای مصرف دارو نشانگر خروج دارو به وسیله قاچاق معکوس است. امیدواریم تکلیف قیمت دارو مشخص شود و اختلاف قیمت زیاد داخل با خارج برطرف شود. /فارس

افزایش جمعیت زیر خط فقر مطلق

روزبه کردونی، رئیس موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی گفت: سنجش وضعیت فقر و نابرابری کشور در دو دهه گذشته در موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی انجام شده که این مطالعه نشان می‌دهد در حالی که جمعیت زیر خط فقر مطلق از سال ۹۲ تا ۹۶ به ۱۵ درصد رسیده بود اما از سال ۹۶ تا ۹۸ به ۳۰ درصد افزایش یافته است. کردونی ادامه داد: اطمینان داریم انتشار این گزارش می‌تواند کمک شایانی به تدوین بسته‌های سیاستی هدفمند و منطبق با نیاز گروه‌های آسیب‌پذیر داشته باشد. /ایسنا

بی‌توجهی به معضلات مهم جامعه از جمله وضعیت زنان، آسیب‌های اجتماعی، پدیده حاشیه‌نشینی و... از زبان نامزدهای ریاست جمهوری باعث نگرانی بسیاری از کارشناسان این حوزه شده است

عکس: مجید آزاد جام‌جم

نگاهی به حرف‌های نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری نشان می‌دهد معضل‌های اجتماعی جایی در میان وعده‌های اصلی آنها ندارد

«جامعه» فراموش نشود!

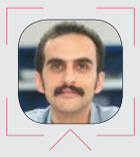

میثم اسماعیلی
جامعه

کار سختی است؛ این‌که با گذشت بیش از یك هفته از آغاز فعالیت‌های انتخاباتی هفت نامزد ریاست جمهوری بگردیم پی این‌که جایگاه مسائل و معضلات اجتماعی در وعده‌های احتمالی آنها کجاست؟ سختی کار مربوط به مصائب بررسی صددرصدی حرف‌ها و وعده‌های داده شده از سوی آنها تا به امروز نیست، بلکه حجم این اشارات آن‌قدر کم و محدود است که شاید نتوان به صورت مصداقی به آنها پرداخت. گسترش شبکه‌های اجتماعی و وجود امکانات کاربردی و به روزتری همچون کلاب هاوس هم این رصد موضوعی را سخت‌تر می‌کند اما با همه این اوصاف آنچه به آشکار به چشم می‌آید، مؤید همین نکته است که در نگاه همه نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری مسائل و معضلات اجتماعی اگر جایگاهی نداشته باشد از اولویت بسیار کمی برخوردار است. در این حوزه نمی‌توان با مقایسه عدد و آمار و نمودار به خروجی قطعی رسید، چراکه با توجه به گستردگی حوزه‌های رسانه‌ای ممکن است نامزدی در جایی اشاره پررنگی به موضوعات اجتماعی داشته باشد و از چشم ما پنهان بماند اما می‌توان به‌طور قطعی گفت خروجی این گزارش جمع و جور به نوعی نمایه‌ای از آن چیزی است که در یك هفته اخیر پیرامون این موضوع در جریان است، هر چند باز هم باید به این نکته دقت کرد که هنوز در نیمه راهیم و حتی مناظره‌های انتخاباتی کلید نخورده است و برای مطرح شدن موضوعات اجتماعی در کلام نامزدها همچنان فرصت باقی است اما محوریت این گزارش تا همین جای کار با مطرح شدن یك سوال مهم شکل می‌گیرد، آن هم این‌که چرا معضلات اجتماعی در همین زمانی که از آغاز مبارزات انتخاباتی گذشته، اولویت بسیار کمی دارد؟ آن هم در شرایطی که موضوع آسیب‌های اجتماعی از افزایش تعداد حاشیه‌نشینی و اعتیاد بگیرید تا وضعیت زنان سرپرست خانوار همواره از مهم‌ترین مشکلات و معضلات دولت‌ها محسوب می‌شده و همواره در کلام رهبر معظم انقلاب هم از اولویت بالایی برخوردار بوده است.

اصلا موضوعات اجتماعی مهم است؟

نگاه جزئی‌تری به اهم وعده‌های نامزدها در حوزه اجتماعی خواهیم انداخت اما اصلا موضوعات اجتماعی در جامعه امروزی اهمیت بالایی دارد؟ در سلسله گزارش‌هایی که در روزنامه جام‌جم منتشر کردیم به عملکرد دولت یازدهم و دوازدهم در حوزه اجتماعی به شکل جزئی‌تری پرداختیم. دولتی که در حوزه آموزش و پرورش نشان داد کیفیت و کمیت به یك اندازه در آن رشد نکرده است یا در حوزه محیط زیست که دولت تدبیر و امید ادعای عملکردی حداقلی داشته هم نتوانسته حتی نیمی از وعده‌های پیش از انتخاباتش را محقق کند. بدتر از همه در حوزه جمعیت بوده که دولت نه‌فقط کارآیی نداشته که سیاست‌های اجرایی‌اش به نوعی «ضدجمعیت» بوده‌است. بررسی عملکرد دولت در حوزه آسیب‌های اجتماعی هم نشان می‌دهد مساله آسیب‌های اجتماعی با وجود مطالبه جدی رهبر انقلاب با غفلت دولت دوازدهم مواجه شده‌است. وقتی عملکرد هشت‌ساله دولت را در حوزه اجتماعی نقد می‌کنیم ناخودآگاه این پرسش شکل می‌گیرد که دولت تازه قرار است چه فکری برای این معضلات کند؟ در تایید اهمیت معضلات اجتماعی می‌توان با سنجه آمار هم به موضوع نگاه کرد. به گواه آمارهای رسمی، سن استفاده از دخانیات در ایران به ۱۳ سال رسیده‌است. این آمار همین چند روز پیش از زبان معاون بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تبریز عنوان شد. همچنین مرکز آمار تایید می‌کند از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸، تعداد خدمات‌گیرندگان مراکز آسیب‌های اجتماعی از سازمان بهزیستی روند افزایشی داشته‌است. این عدد از ۵۲۱ هزار نفر به بیش از ۹۴۵ هزار نفر رسیده‌است. در بخش اجتماعی این گزارش اشاره شده با وجود افزایش جمعیت ایران از ۷۸ میلیون و ۹۴۰ هزار نفر در سال ۱۳۹۵ به ۸۳ میلیون و ۷۵ هزار نفر در سال ۱۳۹۸، میل ایرانی‌ها به فرزندآوری، هم در روستاها و هم نقاط شهری به‌شدت کاهش یافته‌است. از سوی دیگر نیز این گزارش تایید می‌کند در تابستان سال گذشته نسبت به سال قبل از آن با وجود رشد ۶ درصدی ازدواج، میزان طلاق با رشدی بیشتر یعنی ۷ درصد، مواجه بوده‌است. همچنین تعداد معتادان و مصرف‌کنندگان دستگیر شده از ۱۰۹ هزار نفر به بیش از ۱۹۱ هزار نفر رسیده‌است. از افزایش عجیب تعداد زنان سرپرست خانوار و تعداد حاشیه‌نشینی و خودکشی‌ها هم بگذریم که گنجاندن آنها در این فهرست تکرار مکررات است.

وقتی از وعده‌ها حرف می‌زنیم

حجم قابل‌توجهی از وعده‌های نامزدهای انتخابات ریاست‌جمهوری مربوط به حوزه اقتصاد است، پرواضح است که معیشت مردم آن هم با توجه به قرارگیری جامعه در دوره کنونی و مشکلاتی همچون کرونا و تحریم‌ها باعث‌شده توجه اساسی نامزدهای انتخاباتی به این سمت و سو کشیده شود. مهم این است که بدانیم منظور از وعده‌ها آنهایی است که زمینه اجرایی حداقلی آن وجود داشته‌باشد وگرنه حالا می‌دانیم وعده اعطای یارانه ۴۵۰ هزارتومانی یا وام ازدواج ۵۰۰ میلیونی یا حل مشکل بورس در سه روز و ایجاد یک میلیون شغل و رساندن تورم ۴۶ درصدی به زیر ۳۰ درصد به نوعی غیرواقعی است. در این میان وعده‌های دیگری هم وجود داشته که به‌نوعی در اغلب انتخابات چند دوره اخیر تکرار شده و البته موضوعیتی در این گزارش ندارد؛ وعده‌هایی پیرامون موضوع حجاب و سربازی و رفع فیلترینگ فصل مشترک تمام این موضوعات است.

مگر می‌توان نامزد بود و برنامه‌ای نداشت؟

در این میان برخی معتقدند موضوع اقتصاد به‌نوعی محاط بر دیگر مسائل است، به این مفهوم که اگر این موضوع حل شود به کاهش آسیب‌های اجتماعی هم خواهد انجامید. اردشیر مطهری، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس یکی از این افراد است. او به جام‌جم می‌گوید: «اولویت نامزدهای انتخاباتی باید معیشت و حل مشکلات بیکاری باشد. بحران بیکاری مشکلات بزرگی برای مردم ایجادکرده و خود به‌صورت مستقیم‌وغیرمستقیم بر مشکلات اجتماعی تاثیرگذار بوده‌است. بیکاری در خانواده‌ها باعث تنش می‌شود و به نظام خانواده آسیب می‌زند.» او همچنین معتقد است راهکار مشخص یک رئیس‌جمهوری باید حل معضل بیکاری باشد تا مشکلات اجتماعی نیز به تناسب این معضل حل شوند اما این نگاه مخالفان سرسختی دارد. آنها معتقدند مسائل اجتماعی جزو پیچیده‌ترین مسائل برای یک دولت است و خلأ آن در اشاره‌های نامزدهای ریاست‌جمهوری به نوعی مساله خطرناکی محسوب می‌شود. آنها معتقدند نامزدها «حداقل وعده حل معضلات اجتماعی را به زبان بیاورند» چراکه همین حرف‌ها مقدمه عمل می‌شود و با مطالبه و پیگیری مردمی می‌توان به سرانجام رسیدن آن امیدوار بود اما شرایط کنونی و نادیده‌گرفتن صرف مسائل اجتماعی در گفتار نامزدها انتخاباتی باعث شده که نتوان امیدی به ساخت پایه‌های اجتماعی کشور داشت.

سیدحسن موسوی‌چلک، رئیس انجمن مددکاران اجتماعی به جام‌جم می‌گوید: «انتظار داریم که کاندیداهای ریاست‌جمهوری، همانطور که در حوزه دیپلماسی، اقتصاد، عمران، بهداشت و... برنامه دارند، برای حوزه اجتماعی و از آن مهم‌تر آسیب‌های اجتماعی هم برنامه داشته‌باشند چراکه آسیب‌های اجتماعی همیشه دغدغه‌ای جدی بوده و امروز کشور در باتلاق آسیب‌های اجتماعی گیر کرده‌است.» او به اهمیت اقتصاد در نگاه نامزدهای انتخاباتی هم اشاره می‌کند و می‌گوید: «این‌طور که مشخص است، کاندیداهای ریاست‌جمهوری، تصور می‌کنند که همه‌چیز با اقتصاد حل خواهد شد؛ بله، معیشت بسیار مهم است اما به موازات آن مگر می‌شود کاندیدای ریاست‌جمهور باشید و برای حوزه اجتماعی دغدغه و برنامه‌ای نداشته‌باشیم؟ این موضوع بسیار نگران‌کننده‌است؛ چراکه تجربه مشابه آن در دولت‌های قبل هم تکرار و تمام توجه بر عمران و ساخت‌وساز و... گذاشته شد و امروز می‌بینیم که زخم آسیب‌های اجتماعی، عمیق‌تر شده‌است». رئیس انجمن مددکاران اجتماعی معتقد است آسیب‌های اجتماعی اولویت پساکرونایی هر دولتی است. او به جام‌جم می‌گوید: «چه کسی است که نداند آسیب‌های اجتماعی، نظام خانواده را متلاشی می‌کند؟ اعتیاد، حاشیه‌نشینی، خشونت‌خانگی، بی‌پروایی و چالش‌ها در فضای‌مجازی، کودکان کار و خیابان و... که به این اندازه مشهود است، نیازمند برنامه‌هایی دقیق و اصولی است. اصلا مگر می‌شود مصمم به رئیس‌جمهور شدن بود و برنامه‌ای برای این مسائل نداشت؟»

عدالت اجتماعی در حوزه سلامت

سعید جلیلی

نقد عملکرد دولت یازدهم و دوازدهم فصل‌مشترک سخن بسیاری از نامزدهای انتخابات ریاست‌جمهوری است اما از برخی از نقدها می‌توان رمزگشایی کرد و به زحمت متوجه شد تصمیم نامزد موردنظر درباره موضوع نقد چیست. مهم‌ترین اشاره جلیلی به موضوعات اجتماعی محدود به انتقاد از نظام بهداشت و درمان است. او در جایی به موضوع «عدالت اجتماعی» اشاره می‌کند اما تمام مصداق‌هایش از این موضوع محدود است به خدمات پزشکی. جلیلی ناآگاهی، تبعیض در ارائه خدمات، فقر، بیکاری را ازجمله عوامل اجتماعی دخیل در سلامت شهروندان دانسته و معتقد است باید همه مولفه‌های دخیل در نظام سلامت را وارد معادلات و نسبت به همه آنها برنامه‌ریزی کرد. به سختی می‌توان اشاره دیگری از این نامزد انتخابات پیرامون موضوعات اجتماعی پیدا کرد؛ البته اگر بخواهیم موضوع مسکن را به نوعی زیرمجموعه‌ای از موضوعات اجتماعی تلقی کنیم او به معضل کنونی مسکن هم اشاره‌هایی داشته‌است؛ اشاره‌هایی که مجموع آنها نقد عملکرد دولت در این حوزه است و برنامه یا وعده‌ای پیرامون آن ارائه نشده‌است.

حقوق برای زنان خانه‌دار

محسن رضایی

«جرم‌انگاری برای توهین به اقوام ایرانی و تهیه لایحه آن برای مجلس، احتساب شغل برای زنان خانه‌دار و پرداخت حقوق به آنها، استفاده از پنجره جمعیتی و تغییر در سن بازنشستگی» از مهم‌ترین اشاره‌های محسن رضایی در چارچوب مسائل اجتماعی است. فارغ از مهم بودن این مسائل، آنچه می‌توان از جایگاه مسائل اجتماعی در وعده‌ها و گفته‌های این نامزد انتخاباتی متوجه شد این است که مهم‌ترین معضلات اجتماعی اولویتی در این وعده‌ها ندارند.

به عنوان مثال جرم‌انگاری در رابطه با توهین به اقوام ایرانی در میان معضلات کنونی حوزه اجتماعی از اولویت بسیار کمتری نسبت به موضوعاتی همچون ورشکستگی آب و مدیریت منابع آب، افزایش جمعیت حاشیه‌نشین، افزایش تاسف‌بار زنان سرپرست خانوار و کاهش سن اعتیاد برخوردار است. از اشاره‌های او در شبکه‌های اجتماعی و غیررسمی هم می‌توان متوجه شد اولویت‌اولیه و ثانویه این نامزد همچون اغلب نامزدهای انتخابات ریاست‌جمهوری مساله اقتصاد است و بس.

رفع حاشیه‌نشینی؛ حل آسیب‌های اجتماعی

ابراهیم رئیسی

آیت‌ا... رئیسی دولت مطبوعش را دولتی عدالت‌محور معرفی کرده و در برخی سخنرانی‌هایش اشاره‌های پررنگی به معضلات اجتماعی داشته‌است. به عنوان مثال در مورد معضل حاشیه‌نشینی او وعده داده «حل مشکل حاشیه‌نشینان از برنامه‌های اصلی دولت اوست که از طریق ارائه خدمات به حاشیه‌نشینان پیگیری می‌شود.» دومین اشاره او هم به موضوعات اجتماعی از مهم‌ترین معضلات چند دهه اخیر جامعه ایران بوده‌است. آیت‌ا... رئیسی وعده داده‌است «برای رفع آسیب‌های اجتماعی یک برنامه و اقدام فوری و جامع از سوی دولت و البته همکاری جدی مردم را می‌طلبد و دولت آینده این موضوع را با جدیت دنبال خواهدکرد.» او ادعا کرده‌است دولتش هم سازوکارهای رفع آسیب‌های اجتماعی را ایجاد می‌کند و هم این ماموریت را به‌طور دقیق از طریق وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط که برای این امر ایجاد شده، پیگیری می‌کند. اشاره‌های دیگر او در این حوزه فاقد برنامه یا وعده اجرایی بوده اما همچنان ترجیح داده‌است این موضوعات بخشی از محتوای سخنان او را تشکیل دهد. به عنوان مثال او به مساله اعتیاد و طلاق هم اشاره می‌کند اما می‌گوید «این مشکلات با حضور شما مردم عزیز قابل حل است.»

اعتبار نقدی برای زنان سرپرست خانوار

علیرضا زاکانی

«اساس خط و مشی ما تعلیم و تربیت و منزلت اجتماعی است.» این شاید پررنگ‌ترین اشاره زاکانی است که می‌توان آن را به طور کلی مرتبط با حوزه اجتماعی دانست. البته این نامزد انتخاباتی هم اشاره‌هایی به برخی مسائل اجتماعی به صورت گذرا داشته‌است اما چنان جامع و کلی به آنها نگاه کرده که نمی‌توان آن را در فهرست اشاره‌های اجتماعی نامزدهای انتخاباتی گنجاند. به عنوان مثال او گفته‌است «اولویت بنده فرهنگ و اجتماع است و باید در راستای تحکیم خانواده و ازدواج اقدام کرد.» تنها حوزه اجتماعی که به شکل جزئی‌تر و ارائه راهکار از سوی علیرضا زاکانی به آن پرداخته شده موضوع زنان سرپرست خانوار است. او در مورد برنامه‌هایش برای زنان سرپرست خانواده اعلام کرده‌است «برای این قشر واگذار اعتبار نقدی در قالب سه دهک اول انجام می‌دهیم. این اعتبار برای دهک‌های مختلف یکسان نخواهد بود. زنان سرپرست خانوار و بچه‌هایشان را به صورت رایگان برای ورود به بازار کار آموزش می‌دهیم. بن کالا به این افراد اختصاصی می‌یابد، هزینه بیمه، مراجعه سرپایی، بیماری‌های خاص این افراد رایگان خواهد بود.»

تاسف برای وضعیت محیط زیست!

امیرحسین قاضی‌زاده

امیرحسین قاضی‌زاده هاشمی از همان ابتدا پنج اولویت برای دولت مدنظرش عنوان کرده که در هیچ‌کدام از این اولویت‌های مورد اشاره خبری از معضلات اجتماعی نیست. شفافیت، گفت‌وگو با مردم و نخبگان، وجود رقابت و عدم انحصار و رانت، عدالت در رشد و پاسخگویی دولت نسبت به تصمیماتش پنج محور اصلی دولت آینده از نگاه قاضی‌زاده هاشمی است. کمترین اشاره به موضوعات اجتماعی میان هفت نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری را باید به نام این نامزد نوشت. به سختی می‌توان در گفته‌های او راهکار یا وعده‌ای پیرامون حل معضلات بسیار اجتماعی پیدا کرد.

تنها نکته مورد اشاره او مربوط است به ابراز تاسفش از آتش‌سوزی در جنگل‌ها که قاضی‌زاده هاشمی در یک توییت در صفحه شخصی‌اش در این شبکه اجتماعی به آن اشاره کرده‌است. او نوشته: «جنگل‌های زاگرس میراث ملی چندهزار ساله ایران، امسال هم گرفتار آتش‌سوزی شده و دریغ از دولت مدعی تدبیر که در ماه‌های پایانی این هشت سال کابوس‌وار، همچون سال‌های گذشته باز هم فقط تماشاگر این فاجعه دردناک است.» اگر بخواهیم با هر متر و عیاری این گفته را مربوط به دغدغه‌های زیست‌محیطی دولت قاضی‌زاده هاشمی بدانیم، این تنها نکته مورد اشاره او در این حوزه است.

از آزادی اجتماعی تا ورشکستگی آبی

محسن مهرعلیزاده

محسن مهرعلیزاده در گفت‌وگویش در شبکه اجتماعی کلاب‌هاوس برنامه اقتصادی‌اش را با عنوان «اقتصاد اجتماعی» مطرح کرده‌است و در توضیح آن می‌گوید: «در این طرح مردم زیر چرخ توسعه له نخواهند شد و هزینه آن را پرداخت نخواهند کرد بلکه به جای پرداخت هزینه توسعه، خود بخشی از توسعه هستند و در بعد اجتماعی مورد توجه قرار می‌گیرند.»

به جز این اشاره در میان وعده‌های او هم نمی‌توان ردی از معضلات مهم اجتماعی دید. اشاره کلی دیگر او در پاسخ به سوالی درباره جایگاه زنان و جوانان است که او گفته‌است: «دولتش از نظر نشاط و آزادی‌های اجتماعی ادامه دولت اصلاحات خواهد بود.» پررنگ‌ترین موضوعی که مهرعلیزاده به آن اشاره کرده و می‌توان آن را ذیل بحث‌های اجتماعی قرار داد، در رابطه با نظام سلامت است که محسن مهرعلیزاده مدعی است «در این حوزه برنامه مفصلی بر مبنای تجربیات طرح تقریبا نیمه‌کاره رها شده تحول سلامت تدوین کرده‌ایم.»

جالب این‌که مهم‌ترین اشاره این نامزد انتخاباتی نه در حضور چند ساعته در کلاب‌هاوس و نه حتی در فضاهای رسمی رسانه‌ای که در یک جمله در توییتر منتشر شده‌است. او در یک توییت در صفحه شخصی‌اش به ورشکستگی آبی اشاره کرده و نوشته «ورشکستگی آبی را باید به عنوان یکی از بحران‌های اصلی کشور به رسمیت بشناسیم. مدرنیزاسیون کشاورزی، باید یکی از اولویت‌های دولت آینده برای حل این مشکل باشد.»

نشاط جامعه و اشتغال زنان

عبدالناصر همتی

هر چند انتظار نمی‌رود محور فعالیت‌های رئیس پیشین بانک‌مرکزی و نامزد کنونی انتخابات ریاست‌جمهوری مسائل اجتماعی باشد و باید برای یافتن اشاره‌های احتمالی او در این حوزه کمی دقیق‌تر به همان وعده‌های اقتصادی‌اش نگاه کنیم تا شاید بتوانیم حرف‌های او را به نوعی به معضلات کنونی اجتماعی ربط بدهیم. هر چند این مداقه هم به جایی نمی‌رسد.

در کلام او نه در فضای رسمی رسانه‌ها و نه در شبکه‌های اجتماعی نمی‌توان ردی از معضلات و چالش‌های اجتماعی پیدا کرد. به صورت کلی او در جایی از لزوم نشاط اجتماعی حرف زده و گفته‌است: «جامعه ما طوری است که نهادهای مختلفی در آن فعالیت می‌کنند و برآیند آن همین جامعه است. ما همه باید امید به جامعه بدهیم و با ناامیدی مردم همان گروه‌ها هم به چیزی نمی‌رسند.» یا در جای دیگری به اهمیت حضور اشتغال زنان اشاره و اعلام کرده‌است: «من نمی‌توانم ببینم مجموعه عظیمی از کشور ما که نقش کلیدی در هدایت خانواده دارند در جامعه به آن بی‌توجهی شود.» اگر این دو جمله را با تسامح اشاره به مشکلات اجتماعی تلقی کنیم حرف دیگری از زبان همتی در این مورد شنیده نشده‌است.